YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

22 päivänä marraskuuta 2001 *

Asiassa T-139/98,

Amministrazione Autonoma dei Monopoli di Stato (AAMS), asiamiehinään asianajajat P. G. Ferri ja D. Del Gaizo, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään G. Marenco ja L. Pignataro, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jota tukevat

Rothmans International Europe BV, kotipaikka Amsterdam (Alankomaat), edustajanaan solicitor S. Crosby, prosessiosoite Luxemburgissa,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

ja

JT International BV, aiemmin R. J. Reynolds International BV, kotipaikka Hilversum (Alankomaat), edustajinaan asianajajat O. W. Brouwer, F. P. Louis ja T. Janssens, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijoina,

jossa kantaja vaatii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta ensisijaisesti kumoamaan EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan mukaisesta menettelystä 17 päivänä kesäkuuta 1998 tehdyn komission päätöksen (IV/36.010-F3 — Amministrazione Autonoma dei Monopoli di Stato) (EYVL L 252, s. 47) ja toissijaisesti alentamaan määrättyä sakkoa,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Lindh sekä tuomarit R. García-Valdecasas ja J. D. Cooke,

kirjaaja: lakimiesavustaja E. Sheehan,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 20.3.2001 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Oikeusriidan perustana olevat tosiseikat

1 Käsiteltävänä olevassa kanteessa vaaditaan EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan mukaisesta menettelystä 17 päivänä kesäkuuta 1998 tehdyn komission päätöksen (IV/36.010-F3 — Amministrazione Autonoma dei Monopoli di Stato) (EYVL L 252, s. 47; jäljempänä riidanalainen päätös) kumoamista. AAMS on Italian valtion varainhallintoon kuuluva yksikkö, joka harjoittaa muun muassa tupakkatuotteiden valmistusta, tuontia, vientiä ja tukkumyyntiä. AAMS:n toimintaa ja organisaatiota koskevat määritelmät ja säännökset on vahvistettu 8.12.1927 annetussa Italian kuninkaan asetuksessa (decreto-legge).

2 Komissio osoitti 28.2.1997 päivätyssä kirjeessään SG (97) D/1583 AAMS:lle väitetiedoksiannon niiden kantelujen perusteella, jotka R. J. Reynolds Tobacco GmbH ja R. J. Reynolds Tobacco Company SAE tekivät toukokuussa 1996, Rothmans International BV syyskuussa 1996 ja Tobacco Company kesäkuussa 1997 (jäljempänä kantelun tekijät) 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus, EYVL 1962, 13, s. 204) 3 artiklan mukaisesti, ja ilmoitti tutkivansa, olivatko tietyt menettelytavat, joita AAMS oli noudattanut Italian savukemarkkinoilla, yhteensopivia perustamissopimuksen 86 artiklan kanssa. Tämä väitetiedoksianto lähetettiin myös tietyille kolmansille yrityksille. AAMS esitti 19.5.1997 päivätyssä kirjeessään huomautuksensa komission esittämistä väitteistä. R. J. Reynolds International BV ja Rothmans International BV esittivät myös kirjalliset huomautuksensa, jotka komissio antoi tiedoksi AAMS:lle 13.6.1997.

3 Komissio teki riidanalaisen päätöksen kuultuaan 11.7.1997 AAMS:ia ja kolmansia osapuolia asetuksen N:o 17 19 artiklan 1 kohdan ja neuvoston asetuksen N:o 17 19 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetyistä kuulemisista 25 päivänä heinäkuuta 1963 annetun komission asetuksen N:o 99/63/ETY (EYVL 1963, 127, s. 2268) mukaisesti ja saatuaan AAMS:n 25.7.1997 tästä kuulemisesta tekemät kirjalliset huomautukset.

Riidanalainen päätös

4 Komissio totesi, että AAMS:llä on 17.7.1942 annetun lain N:o 907 (GURI nro 199, 28.5.1942) 45 §:n mukaan yksinoikeus valmistaa tupakkatuotteita Italian valtion alueella. Se huomautti, että riidanalaisen päätöksen tekemisen ajankohtana AAMS valmisti omien savukemerkkiensä lisäksi myös Philip Morris -nimiselle yritykselle kuuluvia savukemerkkejä. Lisäksi se totesi, että AAMS oli viime vuosikymmenien aikana tehnyt valmistuslisenssisopimuksia tämän yrityksen kanssa ja että vuonna 1995 AAMS valmisti noin 54 miljoonaa kiloa savukkeita, joista 40 miljoonaa kiloa oli sen omia merkkejä ja 14 miljoonaa kiloa Philip Morrisin merkkejä (riidanalaisen päätöksen 2 kohta).

5 Komissio korosti, että muista jäsenvaltioista peräisin olevien savukkeiden tuonti Italiaan ja niiden tukkumyynti vapautettiin kilpailulle 10.12.1975 annetulla lailla nro 724 (GURI nro 4, 7.1.1976) ja että tämän seurauksena tuontia voivat harjoittaa myös muut kuin AAM:lle kuuluvat jakeluvarastot. Komissio huomautti, että tästä vapauttamisesta huolimatta AAMS oli edelleen kaikkien yhteisöstä peräisin olevien Italiaan tuotujen savukkeiden maahantuoja, ja se huolehti myös niiden tukkumyynnistä niiden ulkomaisten valmistajien (jäljempänä ulkomaiset yritykset) kanssa tekemiensä sopimusten perusteella, jotka halusivat myydä savukkeitaan Italian alueella (riidanalaisen päätöksen 5 kohta).

6 Komissio totesi, että monopolituotteiden — ja siis myös savukkeiden — jakelu- ja myyntipalvelujen järjestämisestä säädetään 22.12.1957 annetussa laissa nro 1293 (GURI nro 9, 13.1.1958), jonka mukaan kyseisiä palveluja tarjoavat

a) alueelliset tarkastusyksiköt, jotka valvovat monopolituotteiden jakelu- ja myyntipalveluja;

b) ensisijaiset jakeluelimet (jäljempänä varastot), joiden tehtävänä oli vastaanottaa monopolituotteet, säilyttää niitä ja jakaa niitä myytäväksi sekä lisäksi kerätä verot ja kaikki muut monopolihallinnolle kuuluvat tulot myydyistä monopolituotteista ja tilittää ne valtion kassaan;

c) varastojen myyntiosastot, joiden tehtävänä oli hankkia monopolituotteita varastoista maksua vastaan ja myydä niitä valtuutetuille vähittäiskaupoille;

d) toissijaiset jakeluelimet (jäljempänä tukkukaupat), joiden tehtävänä on hankkia monopolituotteita maksua vastaan varastoilta ja varastojen myyntiosastoilta sekä myydä niitä valtuutetuille vähittäiskaupoille;

e) vähittäiskaupat (riidanalaisen päätöksen 6 kohta).

7 Komissio täsmensi, että tarkastukset, varastot ja varastojen myyntiosastot ovat osa AAMS:ää, että tukkukauppoja hoitavat yksityiset oikeussubjektit ja että AAMS ei toimi savukkeiden vähittäismyyntimarkkinoilla (ks. riidanalaisen pää-

töksen 7—9 ja 32 kohta). Lisäksi komissio totesi, että kaikkien savukkeiden vähittäismyynti Italiassa kuului monopolille, että tupakan vähittäismyyntipisteiden hallinnointia säänneltiin asetuksella ja erityisesti AAMS:n ohjeilla ja että ulkomaisilla yrityksillä oli 1.1.1993 alkaen mahdollisuus antaa savukkeidensa tukkumyynti sellaisia "verovarastoja" pitäville kauppiaille, joita käytetään muiden valmisteveron alaisten tuotteiden myyntiin (riidanalaisen päätöksen 31 ja 32 kohta).

8 Sen toteamiseksi, että AAMS:llä oli EY:n perustamissopimuksen 86 artiklassa tarkoitettu määräävä markkina-asema, komissio erotti toisistaan kolmet tuote- ja palvelumarkkinat, jotka riippuivat läheisesti toisistaan, minkä vuoksi yksillä markkinoilla noudatetut menettelytavat saattoivat vaikuttaa tuntuvasti muihin markkinoihin. Italiassa tai muissa jäsenvaltioissa valmistettujen ja Italian alueella jaeltavaksi ja myytäväksi tarkoitettujen savukkeiden markkinat (jäljempänä "savukemarkkinat") olivat ensimmäiset näistä markkinoista. Toiset markkinat muodostuivat edellä mainittujen savukkeiden jakelu- ja myyntipalveluista (jäljempänä "tukkumyyntimarkkinat"). Kolmannet markkinat muodostuivat savukkeiden vähittäismyyntipalveluista (jäljempänä "vähittäismyyntimarkkinat") (riidanalaisen päätöksen 22—27 kohta).

9 Tämän jälkeen komissio katsoi, että maantieteellisesti nämä eri markkinat vastasivat Italian aluetta seuraavista syistä:

a) italialaisten tupakoitsijoiden mieltymykset poikkesivat muiden jäsenvaltioiden tupakoitsijoiden mieltymyksistä;

b) savukkeiden vähittäismyyntihinnat poikkesivat huomattavasti muiden jäsenvaltioiden hintatasosta;

c) täyttääkseen Italiassa voimassa olevan lainsäädännön asettamat vaatimukset ulkomaisen valmistajan, joka aikoi myydä tuotteitaan Italiassa, oli painettava tarvittavat varoitukset (esim. tupakoinnin terveyshaitoista) savukerasioihin Italiaksi;

d) savukkeiden rinnakkaistuontia Italiaan ei ollut (riidanalaisen päätöksen 28 kohta).

10 Näiden seikkojen perusteella komissio katsoi, että tässä tapauksessa huomioon otettavat markkinat olivat Italian savukemarkkinat, Italian tukkumyyntimarkkinat ja Italian vähittäismyyntimarkkinat (riidanalaisen päätöksen 29 kohta).

11 Tämän jälkeen komissio arvioi AAMS:n asemaa näillä markkinoilla. Ensinnäkin se totesi Italian savukemarkkinoiden ominaispiirteeksi sen, että Philip Morris ja AAMS muodostivat duopolin (näiden markkinaosuus oli noin 94 prosenttia) ja että näillä markkinoilla toimivien muiden yritysten markkinaosuudet ovat marginaalisia (riidanalaisen päätöksen 30 kohta).

12 Toiseksi komissio katsoi, että AAMS oli määräävässä asemassa Italian tukkumyyntimarkkinoilla. Siitä huolimatta, että savukkeiden maahantuonti ja tukkumyynti oli vapautettu kilpailulle, valmistajat käyttivät mieluummin hyväkseen AAMS:n jakeluverkkoa tuotteidensa jakeluun Italiassa. Komission mukaan ulkomaisten yritysten oli taloudellisesti erittäin vaikeaa luoda omaa riittävän laajaa ja kattavaa riippumatonta tukkumyyntiverkkoa. Komissio totesi, että tässä yhteydessä ulkomaiset yritykset olivat järjestelmällisesti turvautuneet AAMS:ään savukkeidensa jakelun järjestämiseksi Italiassa. Komissio katsoi, että AAMS oli ulkomaisille yrityksille "pakollinen sopimuskumppani" ja että sillä oli näin ollen tosiasiallinen monopoliasema. Nämä yritykset eivät myöskään voineet antaa

savukkeidensa tukkumyyntiä verovarastojen haltijoiden tehtäväksi, sillä viimeksi mainituilla oli ylitsepääsemättömiä taloudellisia esteitä. Italian lainsäädännössä nimittäin edellytettiin ensinnäkin, että tupakkatuotteita säilytetään eri tiloissa kuin muita valmisteveron alaisia tuotteita, minkä vuoksi asianomaisten taloudellisten toimijoiden olisi täytynyt tehdä huomattavia investointeja. Toiseksi savukkeiden vähittäiskaupat erosivat selvästi muiden valmisteveron alaisten tuotteiden ostajista, minkä vuoksi olisi ollut välttämätöntä luoda uusi kuljetus- ja jakelurakenne, jossa ei kuitenkaan olisi voitu hyödyntää minkäänlaista synergiaetua olemassa olevan jakelurakenteen kanssa. Kolmanneksi ulkomaisten valmistajien (lukuun ottamatta Philip Morrisia, joka oli tehnyt AAMS:n kanssa lisenssisopimuksia) yhteenlaskettu markkinaosuus oli hyvin pieni (noin 7 prosenttia), joten ei ollut riittävän houkuttelevaa ryhtyä kilpailemaan AAMS:n kanssa savukkeiden tukkumyynnissä. Vähittäiskaupoilla ei komission mukaan myöskään ollut minkäänlaista intressiä hankkia tuotteita vaihtoehtoiselta tukkumyyjältä, joka olisi voinut toimittaa ainoastaan hyvin pienen osan vähittäiskaupan tarvitsemista savukkeista (riidanalaisen päätöksen 31 kohta).

13 Kolmanneksi komissio totesi, ettei AAMS toiminut savukkeiden vähittäismyyntimarkkinoilla (riidanalaisen päätöksen 32 kohta).

14 Komissio katsoi, että AAMS oli käyttänyt väärin määräävää asemaansa savukkeiden tukkumyyntimarkkinoilla. Se erotti toisistaan seuraavat kaksi erilaista AAMS:n menettelytapaa:

— tiettyjen savukkeiden valmistajien kanssa tehdyt, sopimusmalliin perustuvat jakelusopimukset, joiden mukaan kyseiset valmistajat antoivat AAMS:n tehtäväksi jossakin muussa jäsenvaltiossa valmistamiensa savukkeiden markkinoille saattamisen ja tukkumyynnin Italiassa;

— tietyt AAMS:n yksipuoliset toimet, jotka koskivat jossakin muussa jäsenvaltiossa valmistettuja ja Italiaan tuotuja savukkeita (riidanalaisen päätöksen 12 kohta).

Jakelusopimuksen ehdot

15 Komissio totesi, että AAMS oli laatinut sopimusmallin (jäljempänä jakelusopimus) ulkomaisen yrityksen muussa jäsenvaltiossa valmistamien savukkeiden tukkumyynnistä Italiassa ja että sopimusmallin viimeisin versio oli laadittu vuonna 1993 ja sen kestoksi oli vahvistettu viisi vuotta (riidanalaisen päätöksen 13 kohta).

16 Komissio totesi, että AAMS oli yksipuolisesti määrittänyt jakelusopimuksen sanamuodon ja ettei ulkomaisilla yrityksillä ollut ollut minkäänlaista mahdollisuutta neuvotella sen eri ehdoista tai ehdottaa siihen muutoksia, joissa olisi otettu huomioon niiden näkemys tai erityiset intressit. Komission mukaan nämä yritykset olivat äärimmäisen riippuvaisia AAMS:stä ja niiden täytyi hyväksyä AAMS:n ehdot sellaisenaan, jolloin AAMS pystyi oman myyntinsä turvaamiseksi valvomaan ulkomaisten yritysten kilpailualoitteita tai mahdollisesti estämään ne (riidanalaisen päätöksen 14 kohta).

Uusien savukemerkkien markkinoille tuomisen ajankohdan rajoittamista koskeva ehto

17 Komissio totesi, että jakelusopimuksen 1 artiklan kolmannen kohdan mukaan AAMS voi antaa ulkomaisille yrityksille luvan tuoda uusia savukemerkkejä markkinoille ainoastaan kaksi kertaa vuodessa ja että tämä ehto rajoitti ulkomaisten yritysten mahdollisuuksia tuoda Italian markkinoille uusia savuke-

merkkejä yrityksen sopivaksi katsomana ajankohtana (riidanalaisen päätöksen 35 kohta).

Markkinoille tuotavien uusien savukemerkkien enimmäismäärää koskeva ehto

18 Komissio totesi, että jakelusopimuksen liitteessä B olevassa 5 kohdassa määrättiin, että uusien savukemerkkien määrä ei saanut olla suurempi kuin 5 000 kiloa ja kyseisen liitteen 6 kohdassa määrättiin, että ensimmäisenä vuotena AAMS:n tekemien tilausten täytyi vastata edellisen kuukauden tilauksia. Komissio katsoi, että näillä määräyksillä ulkomaisilta yrityksiltä poistettiin mahdollisuus vapaasti päättää uuden tuotteen markkinoille tuonnin ehdot ja tavat mukaan lukien tuona ajankohtana markkinoille tuotavien tuotteiden määrät. Komissio lisäsi, että vahvistettu enimmäismäärä oli täysin riittämätön niihin vaatimuksiin nähden, joita uuden tuotteen saaminen Italian markkinoille edellytti. Komissio korosti, että nämä määrälliset rajoitukset eivät koskeneet AAMS:n savukkeita eivätkä lisenssillä valmistettuja savukkeita, minkä vuoksi ulkomaisten yritysten savukkeita siis syrjittiin AAMS:n tuotteisiin verrattuna (riidanalaisen päätöksen 36 ja 37 kohta).

Savukkeiden markkinoilletuonnin kuukausittaista enimmäismäärää koskeva ehto

19 Komissio katsoi, että jakelusopimuksen liitteessä B olevassa 2 kohdassa määrätty ehto, jonka mukaan Italian markkinoille tuotavien ulkomaisen yrityksen savukkeiden määrä oli suhteutettava edeltävänä kuukautena myytyyn määrään, rajoitti tämän yrityksen vapautta päättää markkinoilla myytäväksi tarkoitettujen tuotteiden määrästä. Komissio esitti, ettei kyseistä ehtoa voitu objektiivisesti perustella AAMS:n laillisten liiketaloudellisten ja/tai kaupallisten etujen suojelulla. Tältä osin se totesi, että AAMS:n jakeluverkko oli ylimitoitettu, minkä vuoksi sen olisi ollut mahdollista vastata myönteisesti tuontimäärän lisäämistä koskeviin

ulkomaisten yritysten pyyntöihin jakelurakenteitaan muuttamatta. AAMS:n jakelukapasiteetti oli nimittäin noin 102 miljoonaa savukekiloa vuodessa, kun taas todellinen kysyntä Italian markkinoilla oli noin 90 miljoonaa kiloa. Lisäksi komissio huomautti, ettei kyseistä ehtoa voitu perustella tarpeella taata se, että AAMS:n jakeluverkkoon olisi tuotu vain sellainen määrä ulkomaisia savukkeita, joka todella pystyttiin myymään markkinoilla. Ulkomaisella yrityksellä ei komission mukaan ollut minkäänlaista intressiä tuoda AAMS:n jakeluverkkoon enempää savukkeita kuin markkinoilla pystyttiin myymään, koska se joutui tietyn määräajan kuluttua ottamaan omalla kustannuksellaan takaisin savukkeet, jotka olivat olleet liian kauan myymättä AAMS:n varastoissa. Lisäksi ulkomaisen yrityksen oli korvattava tukkukauppoihin liian pitkäksi ajaksi jääneet savukkeet tuoreemmilla. Lopuksi komissio korosti, että vastaavanlaista rajoitusta ei sovellettu AAMS:n omilla tavaramerkeillään tai lisenssillä valmistamiin savukkeisiin, joten ne saivat huomattavan kilpailuedun ulkomailla valmistettuihin savukkeisiin nähden (riidanalaisen päätöksen 38—40 kohta).

Kuukausittain markkinoilla myytävän savukkeiden enimmäismäärän lisäämistä koskeva ehto

20 Komissio totesi, että jakelusopimuksen 2 artiklan 5 kohdan mukaan ulkomainen yritys voi pyytää AAMS:ää lisäämään Italian markkinoille tuotavaa savukemäärää mutta että tätä mahdollisuutta oli kuitenkin rajoitettu kolmella tavalla, jotka vakavalla tavalla loukkasivat ulkomaisten yritysten kilpailuvapautta. Ensinnäkin lisäys edellytti AAMS:n suostumusta. Toiseksi lisäys ei saanut ylittää 30:tä prosenttia "sallitusta kuukausitilauksesta". Kolmanneksi, jos lisäykseen suostuttiin, ulkomainen yritys oli velvollinen maksamaan korkeampaa jakelumaksua, jota ei laskettu "ylimääräisestä" osasta vaan kaikista myydyistä savukkeista. Komission mukaan lisäyksen rajoittaminen 30 prosenttiin "sallitusta kuukausitilauksesta" haittasi vakavasti ulkomaisen yrityksen kilpailumahdollisuuksia ja esti sitä vastaamasta täysimääräisesti kysyntään Italian

markkinoilla; tämän rajoituksen vaikutukset olivat erityisen tuhoisat sellaisten savukkeiden osalta, joiden myynti oli erityisen kausiluonteista. Lisäksi tuonnin lisäämisen yhteydessä AAMS:lle maksettavaa kokonaismyynnin perusteella laskettavaa lisämaksua ei komission mielestä voitu perustella, koska jakelumaksu määräytyi siten, että maksun määrä laski asteittain myynnin määrän lisääntyessä (riidanalaisen päätöksen 41—44 kohta).

Savukkeiden pakkauksia ja valvontaa koskeva ehto

21 Komissio totesi, että jakelusopimuksen 4 artiklan 1 kohdassa ulkomainen yritys velvoitettiin painamaan Italian markkinoilla myytäviksi tarkoitettuihin yksittäisiin savukkeisiin sana "Monital" (lyhenne sanoista "monopoli italiani"). Komissio katsoi, ettei tätä velvollisuutta voitu perustella sillä, että laillisesti markkinoille tuotavat savukkeet oli erotettava tällä tavoin laittomista, vaan AAMS käytti tätä velvollisuutta myynninedistämiskeinona, joka toteutettiin kilpailijan tuotteen kautta; se saattoi myös aiheuttaa kuluttajissa epätietoisuutta kyseisten savukkeiden valmistajasta. Komissio katsoi myös, että jakelusopimuksen 5 artiklassa määrättyä valvontaa ei voitu pitää välttämättömänä voimassa olevan lainsäädännön noudattamiseksi ja että valvontaa ei tästä syystä voitu pitää perusteltuna; AAMS ei komission mukaan voinut vaatia ulkomaista yritystä suorittamaan vastikkeeksi tästä valvonnasta kiinteää maksua kunkin savukemerkin kustakin pakkauksesta. Komission mukaan tämä valvonta oli viivästyttänyt perusteettomasti uusien ulkomaisten savukemerkkien tuontia Italian markkinoille (riidanalaisen päätöksen 45 ja 46 kohta).

Kilpailua vääristävät menettelytavat

22 Komissio huomautti, että AAMS oli usein torjunut ulkomaisten yritysten jakelusopimuksen 2 artiklan 5 kohdan perusteella esittämät pyynnöt lisätä Italiaan tuotavien savukkeiden enimmäismäärää, mikä esti ulkomaisia yrityksiä tuomasta

Italian markkinoille sopiviksi katsomiaan savukemääriä, mikä puolestaan heikensi näiden kilpailuasemaa (riidanalaisen päätöksen 47 kohta).

23 Samoin komissio totesi, että AAMS:n omat tarkastajat, jotka valvoivat tukkukauppojen toimintaa, olivat noudattaneet menettelytapoja, joihin heitä ei ollut velvoitettu voimassa olevassa lainsäädännössä eikä sopimusmääräyksissä ja joilla he pyrkivät suosimaan kotimaisia savukkeita ja rajoittamaan tuontisavukkeiden myyntiä. Näiden menettelytapojen kilpailua rajoittava vaikutus oli komission mielestä erityisen merkittävä tapauksissa, joissa AAMS oli velvoittanut tukkukaupat noudattamaan AAMS:n savukkeita ja ulkomaisten yritysten savukkeita koskevia myyntikiintiöitä. Lisäksi AAMS:n tarkastajat olivat komission mukaan menetelleet vähittäiskauppoja kohtaan tavalla, jota ei edellytetty voimassa olevassa lainsäädännössä eikä sopimusmääräyksissä ja jolla pyrittiin suosimaan AAMS:n savukkeita ja rajoittamaan tuontisavukkeiden myyntiä (riidanalaisen päätöksen 48—53 kohta).

24 Komissio teki näiden toteamusten perusteella riidanalaisen päätöksen, jonka päätösosa on seuraava:

"1 artikla

Amministrazione Autonoma dei Monopoli di Stato, jäljempänä 'AAMS', on toteuttanut kilpailua vääristäviä toimia suojellakseen asemaansa Italian savukemarkkinoilla perustamissopimuksen 86 artiklan vastaisesti sisällyttämällä jakelusopimukseen 2 artiklassa mainitut lausekkeet ja [noudattamalla] 3 artiklassa [mainittuja yksipuolisia menettely[tapoja].

2 artikla

AAMS:n jakelusopimukseen sisällyttämät kilpailua vääristävät lausekkeet ovat seuraavat:

a) lauseke uusien savukemerkkien markkinoilletuonnin ajallisesta rajoittamisesta (1 artiklan 3 kohta);

b) lauseke uusien savukemerkkien markkinoilletuonnin määrän rajoittamisesta (liite B 5 ja 6 kohta);

c) lauseke savukkeiden markkinoilletuonnin kuukausittaisesta enimmäismäärästä (liitteen B toinen kohta);

d) lauseke kuukausittain markkinoille tuotavan savukemäärän lisäämisestä (2 artiklan 5 ja 6 kohta);

e) lauseke savukkeiden Monital-leimasta (4 artikla);

f) lauseke savukkeiden valvonnasta (5 artikla).

3 artikla

AAMS:n yksipuoliset kilpailua vääristävät toimet ovat seuraavat:

a) kieltäytyminen ulkomaisten yritysten jakelusopimuksen nojalla vaatimasta kuukausittain tuotavan savukemäärän lisäämisestä;

b) tukkukauppoihin ja vähittäiskauppoihin kohdistuneet toimet, joiden tarkoituksena on kotimaisten savukkeiden myynnin suosiminen ja ulkomaisten savukkeiden myynnin rajoittaminen.

4 artikla

AAMS:n on välittömästi lopetettava 2 ja 3 artiklassa tarkoitettu perustamissopimuksen rikkominen, jollei se ole jo näin tehnyt. AAMS:n on muutettava erityisesti 2 artiklassa mainittuja vielä voimassa olevia jakelusopimuksien lausekkeita siten, että tässä päätöksessä [todetut] kilpailua vääristävät tekijät poistuvat. Uudet sopimukset on toimitettava komissiolle.

5 artikla

AAMS ei saa jatkaa eikä aloittaa uudelleen 2 ja 3 artiklassa kuvattuja toimia, ja sen on pidätyttävä kaikista toimista, joilla olisi vastaava vaikutus.

Tätä tarkoitusta varten AAMS:n on toimitettava komissiolle kolmen vuoden ajan tämän päätöksen tiedoksi antamisesta kunkin kalenterivuoden päättymistä seuraavien kahden kuukauden kuluessa kertomus, josta käy ilmi AAMS:n kuluneena vuotena jakelemien ulkomaisten savukkeiden määrä sekä mahdolliset kieltäytymiset (kokonaan tai osittain) tällaisten savukkeiden jakelusta.

6 artikla

AAMS:lle määrätään 2 ja 3 artiklassa tarkoitetuista toimista 6 000 000 ecun suuruinen sakko.

— — "

Asian käsittelyn vaiheet

25 AAMS nosti tämän kanteen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 7.9.1998 jättämällään kannekirjelmällä.

26 Rothmans International Europe BV toimitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 15.2.1999 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen vastaajan vaatimuksia.

27 JT International BV toimitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 23.2.1999 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen vastaajan vaatimuksia.

28 Nämä kaksi yritystä hyväksyttiin väliintulijoiksi tukemaan vastaajan vaatimuksia yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen viidennen jaoston puheenjohtajan 6.7.1999 antamalla määräyksellä.

29 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (viides jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn. Se kehotti prosessinjohtotoimenpiteellä asianosaisia esittämään tiettyjä asiakirjoja ja vastaamaan kirjallisesti tiettyihin kysymyksiin ennen suullista käsittelyä. Asianosaiset noudattivat tätä kehotusta.

30 Asianosaisten ja väliintulijoiden lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 20.3.2001 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten ja väliintulijoiden vaatimukset

31 AAMS vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— ensisijaisesti kumoaa riidanalaisen päätöksen

— toissijaisesti alentaa sakkoa

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

32 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen

— velvoittaa AAMS:n korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

33 Väliintulijana esiintyvä Rothmans International Europe BV vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen perusteettomana

— velvoittaa AAMS:n korvaamaan sen väliintulosta aiheutuneet kulut.

34 Väliintulijana esiintyvä JT International BV vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen

— nostaa huomattavasti sakon määrää

— velvoittaa AAMS:n korvaamaan oikeudenkäyntikulut väliintulijoiden kulut mukaan lukien.

Riidanalaisen päätöksen kumoamista koskevat ensisijaiset vaatimukset

35 Kumoamisvaatimustensa tueksi AAMS vetoaa yhteen kanneperusteeseen, joka koskee perustamissopimuksen 86 artiklan rikkomista ja ilmeisiä arviointivirheitä seuraavien seikkojen osalta:

— relevanttien maantieteellisten markkinoiden määrittely

— määräävän markkina-aseman olemassaolo savukkeiden tukkumyynti-markkinoilla Italiassa

— jakelusopimuksen tiettyjen lausekkeiden kilpailua rajoittavat vaikutukset

— kilpailua vääristävät yksipuoliset menettelytavat.

Kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee oletettua arviointivirhettä relevanttien maantieteellisten markkinoiden määrittelyssä

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet sekä näiden perustelut

36 AAMS väittää, että riidanalaisessa päätöksessä relevantteja maantieteellisiä markkinoita ei ole määritelty asianmukaisesti. Ensinnäkin ne tekijät, jotka komissio on ottanut huomioon Italian markkinoiden erottamiseksi muista Euroopan markkinoista, ovat AAMS:n mielestä puutteellisia ja erittäin yleisluonteisia. On suhteellisen yleistä, että kuluttajilla on perinteistä, mausta ja kansallisista käytännöistä johtuvia erilaisia tottumuksia, eikä näitä voida pitää tupakkatuotteiden ominaispiirteenä. Näiden tekijöiden perusteella Euroopassa olisi kantajan mukaan vaikea määrittää laajempia markkinoita kuin kansalliset alueet. Toiseksi kantaja ihmettelee sitä, että pakkausmerkinnöistä annetuissa alaa koskevissa säännöksissä, jotka perustuvat yhteisön direktiiviin, "määritellään kansalliset markkinat, minkä seurauksena on Euroopan eri markkinoiden eristäminen". Komission esittämät perustelut eivät kantajan mielestä siis sovi yhteen edes yhteismarkkinoiden käsitteen eikä sen yhdenmukaistamistavoitteen kanssa, johon tupakkatuotteiden merkintöjä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 13 päivänä marraskuuta 1989 annetulla neuvoston direktiivillä 89/622/ETY (EYVL L 359, s. 1) pyritään.

37 Komissio ja väliintulijat katsovat, etteivät AAMS:n väitteet horjuta relevanttien markkinoiden määrittelyn asianmukaisuutta. Ne huomauttavat, ettei AAMS kiistä riidanalaisessa päätöksessä tosiseikkojen osalta tehtyjä toteamuksia.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

38 Ensinnäkin on todettava, että riidanalaisessa päätöksessä relevantit tuote- ja palvelumarkkinat on määritelty siten, että ne kattavat Italiassa tai muissa jäsenvaltioissa valmistettujen savukkeiden markkinat sekä näiden savukkeiden tukkumyynti- ja vähittäismyyntipalveluja koskevat markkinat, eikä kantaja ole riitauttanut näitä määrittelyjä.

39 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan relevantit maantieteelliset markkinat on rajattava, jotta voidaan määrittää, onko kyseisellä yrityksellä määräävä asema yhteismarkkinoilla tai sen merkittävällä osalla. Maantieteellisten markkinoiden määrittely perustuu taloudelliseen arviointiin samalla tavalla kuin tuotemarkkinoiden määrittely. Näin ollen maantieteelliset markkinat voidaan määritellä alueeksi, jolla kilpailuolosuhteet juuri kyseisten tuotteiden osalta ovat samankaltaiset kaikille taloudellisille toimijoille. Ei kuitenkaan ole välttämätöntä, että objektiiviset kilpailuolosuhteet ovat näiden toimijoiden kannalta täysin yhtenäiset. Riittää, että nämä olosuhteet ovat samankaltaiset tai riittävän yhtenäiset (asia 27/76, United Brands v. komissio, tuomio 14.2.1978, Kok. 1978, s. 207, 44 ja 53 kohta; Kok. Ep. IV, s. 9 ja asia T-83/91, Tetra Pak v. komissio, tuomio 6.10.1994, Kok. 1994, s. II-755, 91 kohta; Kok. Ep. XVI, s. 1). Lisäksi nämä markkinat voivat rajoittua yhteen jäsenvaltioon (asia 322/81, Michelin v. komissio, tuomio 9.11.1983, Kok. 1983, s. 3461, 28 kohta; Kok. Ep. VII, s. 339).

40 Riidanalaisen päätöksen 28 kohdan mukaan relevanteiksi markkinoiksi määritellyt kolmet tuote- ja palvelumarkkinat (ks. edellä 36 kohta) vastaavat maantieteellisesti Italian aluetta. Riidanalaisesta päätöksestä sekä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmenee, että AAMS on suorittanut jakelusopimuksessa mainittuja palveluja yksinomaan Italiassa ja että se ei ole toiminut savukkeiden valmistajana eikä jakelijana muiden jäsenvaltioiden markkinoilla. AAMS ei myöskään kiistä sitä, että se oli riidanalaisen päätöksen tekemisen ajankohtana ainoa savukkeiden tukkumyyntimarkkinoilla Italiassa toimiva yritys ja että sillä oli jo lukuisia vuosia ollut tosiasiallinen monopoliasema näillä markkinoilla. Nämä seikat jo sinänsä

osoittavat riittävällä tavalla, että komissio on riidanalaisessa päätöksessä määritellyt maantieteelliset markkinat asianmukaisesti, minkä vuoksi AAMS:n tältä osin esittämät väitteet voidaan hylätä.

41 Lisäksi tietyt muut riidanalaisesta päätöksestä ilmenevät kiistattomat seikat, jotka osoittavat näiden markkinoiden erityisen luonteen, vahvistavat maantieteellisten markkinoiden määrittelyn. Tällaisia seikkoja ovat muun muassa:

— se, että Italian lainsäädännössä säännellään savukkeisiin liittyviä toimintoja, joita ovat muun muassa savukkeiden valmistus, maahantuonti, varastointi, pakkaus, tukkumyynti ja vähittäismyynti

— savukkeiden vähittäismyyntihinnat Italiassa poikkeavat selvästi muissa jäsenvaltioissa noudatetuista hinnoista

— Italiassa ei ole savukkeiden rinnakkaistuontia

— italialaisilla kuluttajilla on erityisiä mieltymyksiä

— AAMS:n savukemerkkien erittäin suuri markkinaosuus Italiassa, kun taas muissa jäsenvaltioissa niitä ei myydä käytännöllisesti katsoen lainkaan

— Philip Morrisin savukemerkkien suurempi markkinaosuus Italiassa kuin muissa jäsenvaltioissa.

42 Edellä esitetyn perusteella on katsottava, että komissio on voinut perustellusti päätellä, että riidanalaisessa päätöksessä määritellyt relevantit markkinat rajoittuivat Italian alueeseen. Muilta osin on korostettava, että se, että tupakkatuotteiden pakkausmerkintöjä koskeva Italian lainsäädäntö perustuu yhteisön direktiiviin, ei millään tavalla estä ottamasta tätä lainsäädäntöä huomioon ratkaisevana seikkana relevantteja maantieteellisiä markkinoita määriteltäessä, kuten komissio esittää.

43 Näin ollen tämän kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä.

Kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan komissio on arvioinut ilmeisen virheellisesti AAMS:n määräävää markkina-asemaa savukkeiden tukkumyyntimarkkinoilla Italiassa

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet sekä näiden perustelut

44 AAMS väittää, että komissio on riidanalaisessa päätöksessä arvioinut virheellisesti sen määräävää asemaa relevanteilla markkinoilla, koska komissio on yliarvioinut vaihtoehtoisen jakeluverkon luomiseen liittyviä ongelmia. AAMS viittaa asiassa 6/72, Europemballage ja Continental Can vastaan komissio, 21.2.1973 annettuun tuomioon (Kok. 1973, s. 215; Kok. Ep. II, s. 89) ja katsoo, ettei komissio voinut päätellä, että AAMS:llä oli määräävä asema savukkeiden

tukkumyyntimarkkinoilla Italiassa sillä perusteella, että kaikki ulkomaiset yritykset olivat jatkaneet AAMS:n jakeluverkon käyttöä sen jälkeen, kun nämä markkinat oli vapautettu kilpailulle vuonna 1975. Näillä yrityksillä oli AAMS:n mukaan nimittäin mahdollisuus joko perustaa oma jakeluverkkonsa tai turvautua muihin, samankaltaisia valmisteveron alaisia tuotteita myyviin jakeluyrityksiin. AAMS huomauttaa, että Italiassa on lukuisia toimiluvan saaneita "verovarastoja", jotka jakautuvat koko Italian alueelle ja joita voidaan käyttää tupakkatuotteiden jakeluun yksinkertaisesti laajentamalla verovaraston toimilupaa.

45 AAMS katsoo, ettei komission väitettä, jonka mukaan verovarastojen haltijat eivät ole varteenotettava vaihtoehtoinen ratkaisu savukkeiden tukkumyyntialalla, voida hyväksyä. Ensinnäkin toimitilojen mukauttamisesta aiheutuvat kustannukset ovat kantajan mukaan vähäiset. Toiseksi asiakassuhteiden osalta AAMS ei hoida tupakkatuotteiden kuljetusta eri jälleenmyyjille, koska viimeksi mainitut huolehtivat itse AAMS:n liikkeistä hankkimistaan tuotteista. Jos vähittäiskaupat käyttäisivät muita tukkukauppoja, niiden ei tarvitsisi muuttaa menettelytapojaan eikä niille aiheutuisi tästä lisäkustannuksia. Lisäksi muiden valmisteveron alaisten tuotteiden varastot kuuluvat tiheämpään jakeluverkkoon kuin AAMS:n varastoista ja tukkukaupoista muodostuva jakeluverkko. AAMS huomauttaa vielä, että savukkeiden jälleenmyyjät hallinnoivat myös ravintolatoimintaa harjoittavia myyntipisteitä ja ylläpitävät suhteita valmisteveron alaisten alkoholituotteiden jakelua harjoittaviin yrityksiin. Kolmanneksi AAMS:n kolmansien yritysten lukuun hoitama savukkeiden jakelutoiminta ei kata 7:ää prosenttia vaan se kattaa 46 prosenttia savukkeiden kokonaiskulutuksesta Italiassa.

46 Lisäksi AAMS huomauttaa, että sen jakelusopimuksessa ei ole yksinoikeuslauseketta, joka estäisi valmistajia käyttämästä muita jakelukanavia. Kantajan mukaan yksikään kantelun tehneistä yrityksistä ei ole myöskään yrittänyt käyttää olemassa olevaa vaihtoehtoista jakeluverkkoa. AAMS korostaa, että JT International BV on huomautuksissaan ainoastaan todennut arvioineensa useita kertoja mahdollisuutta käyttää vaihtoehtoista jakelujärjestelmää selittämättä kuitenkaan, millä tavalla se oli yrittänyt käyttää tällaista järjestelmää tai minkä vuoksi se on katsonut, ettei tämä mahdollisuus ollut taloudellisesta näkökulmasta kannattava.

47 Lopuksi AAMS katsoo, että riidanalaisesta päätöksestä aiheutuu sille liiallisia kustannuksia tupakkatuotteiden valmistusmarkkinoilla toimivana yrityksenä ja että nämä kustannukset ovat selvästi raskaammat kuin sen velvoite olla luomatta esteitä muille valmistajille.

48 Komissio toteaa, ettei AAMS kiistä sitä, että sillä on 100 prosentin osuus savukkeiden tukkumyyntimarkkinoista Italiassa, minkä perusteella komissio katsoo, että AAMS:llä on näillä markkinoilla tosiasiallinen monopoli. Se huomauttaa, että yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 85/76, Hoffmann La Roche vastaan komissio, 13.2.1979 antaman tuomion (Kok. 1979, s. 461, 41 kohta; Kok. Ep. IV, s. 341) mukaan erittäin suuret markkinaosuudet ovat itsessään — poikkeustapauksia lukuun ottamatta — osoitus määräävän aseman olemassaolosta. AAMS ei komission mukaan ole vedonnut mihinkään poikkeukselliseen seikkaan, joka oikeuttaisi tekemään yhteisöjen tuomioistuimen selvästi vahvistamasta näkemyksestä poikkeavan päätelmän. Lisäksi komissio toteaa, ettei savukkeiden tukkumyyntiä koskevilla Italian markkinoilla ollut riidanalaisen päätöksen tekemisen ajankohtana potentiaalisia kilpailijoita ja että AAMS oli taloudellisesta näkökulmasta "pakollinen sopimuskumppani" näillä markkinoilla.

49 Komissio ja väliintulijat esittävät, että AAMS:n väitteet, joiden mukaan maahantuojat voisivat joko käyttää vaihtoehtoista jakeluverkkoa, joka muodostuu muita sellaisia tuotteita varten perustetuista verovarastoista, jotka ovat tupakkatuotteiden tavoin valmisteveron alaisia, tai perustaa omat jakeluverkkonsa, ovat perusteettomia nimenomaan riidanalaisessa päätöksessä mainituista syistä. Komissio huomauttaa, että ennen 1.1.1993 ulkomaisilla savukkeiden valmistajilla ei ollut mahdollisuutta käyttää muita jakeluverkkoja, koska 31.12.1992 annettu asetus (decreto-legge) nro 513/92 tuli voimaan vasta tuolloin (tämä asetus muutettiin 29.10.1993 annetuksi laiksi nro 427, jolla pantiin täytäntöön valmisteveron alaisia tuotteita koskevasta yleisestä järjestelmästä sekä näiden tuotteiden hallussapidosta, liikkumisesta ja valvonnasta 25 päivänä helmikuuta 1992 annettu neuvoston direktiivi 92/12/ETY (EYVL L 76, s. 1)). Komission mukaan ulkomaisten valmistajien mahdollisuus käyttää verovarastoja tämän ajankohdan jälkeen tai luoda omat jakeluverkkonsa ei ollut käytännössä toteuttamiskelpoinen, sillä potentiaalisilla kilpailijoilla olisi ollut ylitsepääsemättömiä taloudellisia esteitä. Komissio katsoo, että AAMS tyytyy vetoamaan siihen, että Italiassa on mahdollisia vaihtoehtoisia jakeluverkkoja, osoittamatta kuitenkaan konkreettisesti, ettei valmistajille aiheutuisi selvästi suurempia kustannuksia, jos ne käyttäisivät savukkeiden jakeluun muita kuin AAMS:n tukkukauppoja.

50 JT International BV väittää, ettei savukkeiden tukkumyynnille Italiassa ole realistista vaihtoehtoista ratkaisua ja että AAMS on tästä tietoinen. Se toteaa tältä osin, että kun useat ulkomaiset valmistajat pyysivät vuoden 1997 lopulla AAMS:ää muuttamaan jakelusopimuksia siten, että ne olisivat yhteisön kilpailuoikeuden mukaisia, ja lopettamaan ilmeisimmän syrjinnän, AAMS vastasi kyseisille valmistajille, ettei näistä sopimuksista voitu neuvotella, ja lisäsi, että jos viimeksi mainitut eivät palauta sopimuksia asianmukaisesti allekirjoitettuina muutaman päivän pituisen määräajan kuluessa, se keskeyttää niiden savukkeiden jakelun. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan määräävän markkina-aseman käsitteellä tarkoitetaan tilannetta, jossa yritys voi toimia tavarantoimittajista, kuluttajista tai kilpailijoista riippumatta huomattavan pitkän ajan (em. asiat United Brands v. komissio ja Michelin v. komissio). Se, miten AAMS on menetellyt muita savukkeiden valmistajia kohtaan, osoittaa täysin selvästi, että AAMS on pystynyt jättämään sopimuskumppaniensa pyynnöt huomiotta ilman, että tästä olisi aiheutunut sille minkäänlaisia seurauksia.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

51 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan erityisen suuret markkinaosuudet ovat sinänsä — poikkeustapauksia lukuun ottamatta — osoitus määräävän aseman olemassaolosta. Yrityksellä, jolla on tietyn pituisen jakson aikana erityisen suuri markkinaosuus, on tuotannon ja tarjonnan määränsä perusteella voimakas asema, jonka vuoksi siitä tulee välttämätön sopimuskumppani ja joka jo tästä syystä varmistaa, että se voi ainakin varsin pitkän ajan toimia määräävälle markkina-asemalle ominaisella tavalla riippumattomasti, ilman että yritykset, joilla on huomattavasti pienemmät markkinaosuudet, voisivat nopeasti tyydyttää sellaisilta asiakkailta tulevan kysynnän, jotka eivät halua hankkia tuotteitaan yritykseltä, jolla on suurin markkinaosuus (em. asia Hoffmann-La Roche, tuomion 41 kohta). Lisäksi määräävällä markkina-asemalla tarkoitetaan yrityksen taloudellista valta-asemaa, jonka perusteella se voi estää tehokkaan kilpailun relevanteilla markkinoilla, koska tällainen asema antaa sille mahdollisuuden toimia huomattavan itsenäisesti suhteessa kilpailijoihinsa, asiakkaihinsa ja lopulta kuluttajiin (em. asia United Brands v. komissio, 65 kohta).

52 Tässä tapauksessa AAMS ei kiistä sitä, että sen markkinaosuus savukkeiden tukkumyyntimarkkinoilla Italiassa oli 100 prosenttia ja että se on säilyttänyt tämän osuuden ennallaan huolimatta siitä, että ulkomaisilla yrityksillä on oikeudellinen mahdollisuus luoda omat jakeluverkkonsa tai antaa savukkeidensa tukkumyynti verovarastoja pitävien elinkeinonharjoittajien tehtäväksi. Myöskään sitä AAMS:n väitettä ei voida hyväksyä, jonka mukaan ulkomaisten yritysten olisi taloudellisista syistä kannattavaa luoda oma jakeluverkkonsa. On katsottava, että AAMS:n määräävän markkina-aseman toteamiseksi on perusteltua ottaa huomioon ne taloudelliset vaikeudet, jotka (Philip Morrisia lukuun ottamatta) ulkomaiset yritykset, joiden yhteenlaskettu markkinaosuus Italiassa on alle 10 prosenttia, ovat kohdanneet riippumattoman jakeluverkon luomisessa, sekä se seikka, että AAMS voi torjua näiden yritysten pyynnöt jakelusopimuksen muuttamisesta. AAMS ei myöskään ole suullisessa käsittelyssä kieltänyt sitä, että vähittäiskauppojen oli todellisuudessa joka tapauksessa hankittava tuotteensa AAMS:n varastojen myyntiosastoilta.

53 Tällä perusteella on todettava, ettei komissio ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä katsoessaan, että AAMS:llä oli määräävä asema savukkeiden tukkumyyntimarkkinoilla Italiassa.

54 Näin ollen kanneperusteen toinen osa on hylättävä.

Kanneperusteen kolmas osa, jonka mukaan komissio on arvioinut virheellisesti jakelusopimuksen tiettyjen lausekkeiden kilpailua rajoittavia vaikutuksia

55 AAMS väittää, ettei ulkomaisten yritysten kanssa tehty jakelusopimus sisältänyt kilpailua vääristäviä lausekkeita ja että riidanalaisen päätöksen 2 artikla on kokonaisuudessaan perusteeton. Erityisesti se kiistää komission toteamukset uusien savukemerkkien markkinoilletuonnin enimmäismääriä, markkinoille tuotavien savukkeiden kuukausittaisia enimmäismääriä ja kuukausittain mark-

kinoille tuotavien savukkeiden enimmäismäärien lisäämistä koskevista lausekkeista (riidanalaisen päätöksen 2 artiklan b, c, ja d alakohta) sekä savukkeiden valvontaa koskevasta lausekkeesta (riidanalaisen päätöksen 2 artiklan f alakohta). AAMS ei kuitenkaan esitä erityisiä väitteitä siitä, että riidanalaisen päätöksen 2 artiklan a ja e alakohta olisivat perusteettomia.

Uusien savukemerkkien markkinoilletuonnin enimmäismäärää, markkinoille tuotavien savukkeiden kuukausittaista enimmäismäärää ja kuukausittain markkinoille tuotavien savukkeiden enimmäismäärän lisäämistä koskevat lausekkeet

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet sekä näiden perustelut

56 AAMS esittää, että sen jälkeen, kun markkinat vapautettiin kilpailulle vuonna 1975, se on toiminut tukkumyyntimarkkinoilla kolmansien lukuun varastokapasiteettinsa rajoissa, ja sen varastokapasiteetti ylittää sen, mitä sen omien tuotteiden jakelu edellyttää. AAMS toteaa, ettei sillä ole tarvetta kehittää nykyistä jakeluverkkoaan. Sillä ei ole tähän myöskään velvollisuutta, koska sillä ei ole lakiin perustuvaa monopolia, joka velvoittaisi sen takaamaan tietyn laadun palvelulle, jonka muut voivat helposti hoitaa. Lisäksi AAMS toteaa, että se ei suostunut neuvottelemaan erityisistä ehdoista eri valmistajien kanssa, koska se halusi kohdella yhdenvertaisesti kaikkia sen jakelujärjestelmän käyttäjiä ottaen huomioon, että tämän järjestelmän kapasiteetilla oli rajansa. Lisäksi AAMS:n mielestä on otettava huomioon sen todellinen kapasiteetti toimia markkinoilla omien rakenteidensa turvin. Sen varastojen enimmäiskapasiteetti on 10 500 000 tupakkakiloa, eikä tämä ylitä markkinoiden normaalitarpeita jakelusopimuksessa vahvistettujen määräysten mukaan.

57 AAMS toteaa, että vaikka sillä olisikin varastoinnin osalta ylikapasiteettia, jakelusopimuksen rajoittavat lausekkeet johtuvat tarpeesta välttää se vakava vaara, ettei muiden valmistajien kysyntää pystyttäisi täyttämään.

58 AAMS katsoo, että vaikka teoriassa pitää paikkansa, että valmistajalla on oltava vapaus määrätä, kuinka suuri määrä sen tuotteita saatetaan markkinoille, ja että ulkomaisella yrityksellä ei ole minkäänlaista intressiä saattaa jakeluketjuun suurempaa määrää savukkeita kuin markkinoilla pystytään myymään, AAMS:ää ei kuitenkaan voida velvoittaa suorittamaan palvelua ottamatta huomioon sen omille taloudellisille eduille aiheutuvia riskejä tai jättää muiden elinkeinonharjoittajien tehtäväksi sellainen taloudellinen arviointi ja päätöksenteko, joka koskee sen perusteltuja intressejä. Edellä mainitussa asiassa United Brands vastaan komissio annetun tuomion mukaan yritykseltä ei nimittäin voida poistaa oikeutta suojata sen omia liiketaloudellisia etuja sen vuoksi, että sillä on määräävä markkina-asema.

59 Lisäksi AAMS toteaa, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa C-7/97, Bronner, 26.11.1998 antamassaan tuomiossa (Kok. 1998, s. I-7791) erityisesti käsitellyt kysymystä siitä, onko valmistajalla velvollisuus antaa oma jakeluverkkonsa kilpailevan valmistajan käyttöön, ja jos on, niin missä rajoissa. AAMS:n mukaan yhteisöjen tuomioistuin ei olisi hyväksynyt edellä mainitussa asiassa Bronner antamassaan tuomiossa nyt käsiteltävänä olevassa asiassa kantelun tehneiden yritysten esittämiä, riidanalaisessa päätöksessä mainittuja syitä, jotka koskevat muun muassa niiden vaikeuksia turvautua vaihtoehtoiseen jakelukanavaan ja joiden perusteella ne vaativat, että AAMS:n pitäisi täyttää kilpailevien valmistajien pyynnöt täysilaajuisesti.

60 Kantajan mielestä on myös otettava huomioon se, että savukkeiden kokonaiskysyntä on erittäin vakaa ja että tästä syystä jonkin savukemerkin kysyntä voi lisääntyä ainoastaan, jos muiden merkkien kysyntä vähenee. Kun lisäksi otetaan huomioon, että savukkeiden mainonta on laissa kielletty, savukkeiden kulutusta koskevissa ennusteissa ei voida ottaa huomioon kyseisen tuotteen hyväksi toteutettujen mainoskampanjoiden todennäköisiä vaikutuksia.

61 Lisäksi AAMS toteaa, että komission väitteet tietyntyyppisten savukkeiden kulutuksen kausiluonteisista vaihteluista osoittavat sen tehneen merkittävän arviointivirheen, koska varastojen tavanomainen hankintajärjestelmä voidaan riittävällä tavalla sopeuttaa kysynnän lisääntymiseen. Ulkomaisilla yrityksillä voi siis olla syytä pyytää savukemäärän lisäämistä ainoastaan varsin erityisissä olosuhteissa. Näin ollen jakelusopimuksessa turvataan riittävällä tavalla näiden yritysten edut, jotka edellyttävät, että AAMS:n jakelujärjestelmässä ei ole perusteettomia esteitä niiden tuotteiden myynnille. AAMS väittää, että komission lainvastaisiksi toteamat lausekkeet ovat välttämättömiä AAMS:n olennaisten vaatimusten täyttämiseksi sen toimiessa jakelupalvelujen tarjoajana eikä ulkomaisten yritysten kanssa kilpailevana savukkeiden valmistajana.

62 AAMS täsmentää erityisesti markkinoille tuotavien savukkeiden kuukausittaisen enimmäismäärän lisäämistä koskevan lausekkeen (riidanalaisen päätöksen 2 artiklan d alakohta ja edellä tämän tuomion 20 kohta) osalta, että jakelusopimuksen 2 artiklan 5 kohdassa määrätty 30 prosentin raja on asetettu sen vuoksi, että varastointikapasiteetti on ehdottomasti otettava huomioon. AAMS toteaa joutuvansa ottamaan huomioon sen, että sille voidaan esittää niin paljon kilpailevia pyyntöjä, ettei se pysty käsittelemään näitä pyyntöjä yhdenvertaisella tavalla. Se huomauttaa myös, että tämän lausekkeen mukaisista lisäyksistä neuvotellaan valmistajien kanssa ja että lisäysten perusteet vahvistetaan objektiivisesti ja tilanteen mukaan. Tässä tapauksessa AAMS on omasta mielestään soveltanut kyseistä lauseketta asianmukaisesti, sillä sen voidaan osoittaa hylänneen lisäyspyyntöjä perusteettomasti vain joissakin harvoissa tapauksissa.

63 AAMS toteaa, että markkinoille tuotavien savukemäärien lisäyksen yhteydessä perittävällä lisämaksulla, josta määrätään niin ikään jakelusopimuksen 2 artiklan 5 kohdassa, pyritään välttämään yhtäältä se, että maksuja on suoritettava pitkällä aikavälillä, ja toisaalta tietyt kielteiset taloudelliset seuraukset, jotka johtuvat siitä, että savukkeet, joita vähittäiskauppa ei tilaa, jäävät liian pitkäksi aikaa varastoihin. Tämä maksu kattaa esimerkiksi kustannukset, jotka aiheutuvat tuotteiden rautatiekuljetuksesta Italian rajalta varastoon, vaunujen purkamisesta, varastoinnista ja varastojen hallinnoinnista. Komission riidanalaisen päätöksen 42 kohdassa mainitsemilla seikoilla, joiden avulla komissio pyrkii osoittamaan, että markkinoiden kysynnän ylittävien savukemäärien maksamisesta ei aiheudu

AAMS:lle minkäänlaista taloudellista riskiä, ei ole asian kannalta merkitystä, sillä ne eivät koske tuotteita, joita pidetään varastossa tavanomaista kauemmin. AAMS riitauttaa lopuksi komission riidanalaisen päätöksen 43 kohdassa tekemän toteamuksen siitä, ettei edellä mainittuja kustannuksia voitu asianmukaisesti määritellä kiinteämääräisiksi. Tämä laskutapa perustuu nimittäin siihen, että AAMS:llä on selvä ja täysin laillinen intressi pyrkiä välttämään ylimääräiset laskutoimitukset sekä se, että ulkomaiset yritykset riitauttaisivat niiden kustannusten suuruuden, jotka ne joutuvat korvaamaan AAMS:lle.

64 Uusien savukemerkkien markkinoilletuontia rajoittavan lausekkeen (riidanalaisen päätöksen 2 artiklan b kohta ja tämän tuomion 17 kohta) osalta AAMS väittää, että riidanalaisessa päätöksessä on tehty vakava virhe, kun siinä ei ole otettu huomioon sitä, että uusien savukemerkkien varastot ovat lisävarastoja, joten ne lisätään olemassa olevien savukemerkkien varastoihin, jotka määräytyvät näiden savukkeiden todellisen kulutuksen perusteella. Lauseke, jolla rajoitetaan mahdollisuutta tuoda uusia savukemerkkejä markkinoille, on näin ollen tarpeen sen takaamiseksi, että varastointikapasiteetti otetaan huomioon; syyt tähän ovat täysin samat kuin tätä edeltävässä kohdassa on esitetty, eikä kyseinen lauseke estä uuden savukemerkin tosiasiallista tuloa markkinoille.

65 Komissio ja väliintulijat kiistävät aluksi AAMS:n väitteet, joiden mukaan viimeksi mainittu ei suostunut neuvottelemaan erityisistä sopimusehdoista eri valmistajien kanssa sen vuoksi, että sen oli kohdeltava näitä valmistajia yhdenvertaisesti. Komissio ja väliintulijat huomauttavat, että riidanalaisessa päätöksessä ei missään kohdassa todeta, että AAMS:n pitäisi neuvotella jakelusopimuksen ehdot erikseen kunkin yrityksen kanssa. Komissio syyttää AAMS:ää riidanalaisessa päätöksessä siitä, että tämä on pakottanut ulkomaiset valmistajat suostumaan jakelusopimuksiin, jotka sisälsivät kilpailua vääristäviä lausekkeita, ja että se ei ole antanut näille valmistajille muuta mahdollisuutta kuin allekirjoittaa nämä sopimukset tai olla turvautumatta AAMS:n palveluihin tuotteidensa jakelun järjestämiseksi Italiassa. Komissio toteaa myös, että Ranskassa ja Espanjassa, joiden savukemarkkinat ovat paljolti Italian markkinoiden kaltaiset, valmistajat neuvottelevat jakelusopimusten ehdot jälleenmyyjien kanssa.

66 Komissio toteaa, että AAMS myi tupakkatuotteita 106,8 miljoonaa kiloa vuonna 1985 ja 90,5 kiloa vuonna 1997, eli myynti laski noin 15 prosenttia. Koska AAMS ei ole missään vaiheessa väittänyt vähentäneensä jakelukapasiteettiaan, voidaan todeta, että tämä kapasiteetti pysyi samana ja ylitti näin ollen 15 prosentilla todelliset jakelutarpeet. Komissio ja väliintulijat toteavat, että AAMS on tyytynyt vetoamaan täysin epärealistiseen tilanteeseen, jossa useat ulkomaiset tuottajat pyytäisivät sitä samanaikaisesti ja Italian markkinoiden todellisesta kehityssuunnasta huolimatta "tuomaan jakeluketjuun lisää savukkeita".

67 Siitä, voidaanko edellä mainitussa asiassa Bronner annettua tuomiota soveltaa tähän tapaukseen, komissio katsoo, että AAMS:n puolustuksekseen esittämät väitteet ovat ristiriitaisia. AAMS on komission mukaan aina puolustanut asemaansa savukkeiden jälleenmyyjänä eikä niiden valmistajana. Kun AAMS:n omasta mielestä kyseisessä tuomiossa annettua ratkaisua voidaan soveltaa kilpailevien valmistajien välisiin suhteisiin mutta ei jälleenmyyjien ja valmistajien välisiin suhteisiin, AAMS:n väitteet tukevat sitä, ettei tätä ratkaisua voitaisi soveltaa tähän tapaukseen.

68 Komissio toteaa, ettei edellä mainitussa asiassa Bronner annettua tuomiota voida missään tapauksessa tulkita irrallaan asiayhteydestään. Kyseisessä asiassa määräävän markkina-aseman väärinkäyttö johtui siitä, että päivälehtimarkkinoilla määräävässä asemassa oleva yritys oli estänyt kilpailijoiden päivälehtien pääsyn jakelumarkkinoille. AAMS ei sitä vastoin estänyt tuotteiden pääsyä markkinoille mutta asetti markkinoillepääsyn edellytykseksi sen, että ulkomaiset yritykset hyväksyvät jakelusopimukseen sisältyvät kilpailua vääristävät lausekkeet.

69 Kuukausittain markkinoille tuotavan savukemäärän lisäämistä koskevan lausekkeen osalta ja erityisesti siitä, että valmistajien oli hankittava AAMS:n suostumus ennen tuotteiden uutta markkinoilletuontia, komissio toteaa, että vaikka määräävässä markkina-asemassa olevaa yritystä ei voida estää suojaamasta omia liiketaloudellisia etujaan, ei kuitenkaan voida unohtaa sitä, että on täysin jake-

luyrityksen edun mukaista noudattaa tavarantoimittajansa ohjeita, jos viimeksi mainitun tavoitteena on toimittaa riittävästi tuotteita markkinoille. Tässä tapauksessa ulkomaisilla savukkeiden valmistajilla ei ole minkäänlaista intressiä tuoda jakeluketjuun enempää savukkeita kuin markkinoilla pystytään todellisuudessa myymään. Komission mielestä ei myöskään voida hyväksyä AMMS:n väitettä, jonka mukaan yritysten arvioiden virhemahdollisuus on suuri, koska savukkeiden kokonaiskysyntä on erittäin vakaa ja koska Italian laissa kielletään savukkeiden mainonta. Tältä osin komissio toteaa, että AAMS:n jakeluverkko on ylimitoitettu, joten se voi tyydyttää mahdolliset myytävien savukkeiden määrän lisäämistä koskevat pyynnöt. Joka tapauksessa komissio katsoo, että jos tietyn savukemerkin kysyntä lisääntyy, muiden merkkien valmistajien olisi taloudellisista syistä vähennettävä omien savukemerkkiensä markkinoille tuotavaa määrää sen riskin välttämiseksi, että AAMS:n tukkukaupoissa olisi liikaa niiden tuotteita varastoituina.

70 Niiden rajoitusten osalta, jotka koskevat ulkomaisen yrityksen mahdollisuutta lisätä markkinoille tuotavien savukkeiden määrää ja erityisesti jakelusopimuksessa määrättyä 30 prosentin enimmäislisäystä "sallitusta kuukausitilauksesta", komissio katsoo, että tätä enimmäismäärää sovelletaan yksinomaan tuontisavukkeisiin, minkä vuoksi tuontisavukkeet ovat epäedullisessa asemassa Italiassa valmistettuihin savukkeisiin verrattuna. Tämä vaikuttaa ennen kaikkea sellaisiin savukemerkkeihin, joiden myynti on erittäin kausiluonteista. Lisäksi komissio toteaa, ettei AAMS aina suostu 30 prosentin lisäykseen vaan sillä on harkintavaltaa, jonka perusteella se voi kieltäytyä lisäämästä myytäviä savukemääriä. Komissio huomauttaa, että AAMS ei ole kuvaillut niiden riskien luonnetta, joita tämä väittää omille taloudellisille eduilleen aiheutuvan; AAMS ei etenkään kiistä sitä, että markkinoille tuotavien savukkeiden kuukausittaisia enimmäismääriä koskevat jakelusopimuksen lausekkeet rajoittavat vakavalla tavalla ulkomaisen yrityksen kilpailuvapautta eikä sitä, että ne on laadittu yksinomaan sen vuoksi, että AAMS haluaa estää ulkomaista yritystä lisäämästä myyntinsä määrää Italian markkinoilla näiden markkinoiden edellyttämässä mittasuhteessa. Yritysten yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi AAMS olisi voinut tapauskohtaisesti ja konkreettisesti arvioida, kuinka suuri määrä savukkeita voidaan tuoda sen jakeluverkkoon, ja ottaa tässä yhteydessä huomioon sen tukkukauppojen todellinen varastointikapasiteetti sen sijaan, että se vahvisti mielivaltaisesti 30 prosentin enimmäislisäyksen verrattuna edellisen kuukauden myyntiin.

71 Savukkeiden lisämäärien markkinoilletuonnin yhteydessä perittävää maksua koskevan lausekkeen osalta komissio toteaa, ettei AAMS ole näyttänyt toteen, että tässä tapauksessa olisi ollut olemassa todellinen riski siitä, että savukkeet olisivat olleet liian kauan varastoituina, mistä olisi aiheutunut sellaisia taloudellisia vahinkoja, joiden vuoksi tämä maksu olisi perusteltu. Joka tapauksessa tämä riski on komission mukaan yleensä vältettävissä, koska voidaan olettaa, että tukkukaupat toimivat rationaalisten liiketaloudellisten periaatteiden mukaisesti ja näin ollen suorittavat ostonsa varastoista sen perusteella, mitä vähittäiskaupat todellisuudessa tilaavat. Lisäksi ulkomaisen valmistajan olisi tietyn ajanjakson kuluttua omalla kustannuksellaan otettava takaisin kaikki AAMS:n varastoissa säilytetyt, myymättömät savukevarastot. Komission mukaan ulkomainen yritys kantaa siis mahdollisen taloudellisen riskin. Lopuksi komissio katsoo tältä osin, ettei AAMS ole osoittanut minkäänlaisia lukuja näiden kustannusten suuruudesta.

72 Komissio toteaa myös, ettei uusien savukemerkkien markkinoille tuotavien enimmäismäärien vahvistamista koskeva lauseke ole perusteltu, koska AAMS:n jakelukapasiteetti riittää ulkomaisten savukkeiden jakelun turvaamiseksi ja koska jonkin yrityksen lisätessä tietyn savukemerkin myyntiä muiden savukemerkkien myynti vastaavasti laskee. Lisäksi tämä lauseke on komission mielestä syrjivä, koska määrälliset rajoitukset eivät koske AAMS:n valmistamia Philip Morrisin savukemerkkejä.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

73 Aluksi on todettava, että AAMS on esittänyt ainoastaan yleisluonteisia vastaväitteitä siitä, miten komissio on arvioinut edellä mainittua kolmea lauseketta, lukuun ottamatta jakelusopimuksen 2 artiklan 5 kohdassa määrättyä lisämaksua koskevia väitteitä.

74 Näin ollen on tutkittava, onko kantaja näyttänyt toteen, että komissio on tehnyt ilmeisiä arviointivirheitä katsoessaan, että kyseisten kolmen lausekkeen

sisällyttäminen jakelusopimukseen oli määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä.

75 Ensinnäkään AAMS:n perusteluilla sen osalta, ettei se ole neuvotellut erityisiä ehtoja eri ulkomaisten yritysten kanssa, ei ole merkitystä asian kannalta. Komissio ei ole riidanalaisessa päätöksessä tuominnut jakelua koskevan vakiosopimuksen käyttöä. Komissio on todennut lainvastaiseksi ainoastaan sen, että AAMS on tässä sopimuksessa velvoittanut sopimuskumppaninsa sitoutumaan kuuteen erityiseen, riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa lueteltuun lausekkeeseen.

76 Toiseksi niiden AAMS:n väitteiden osalta, jotka koskevat yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Bronner antamassa tuomiossa esitetyn päättelyn soveltamista tähän tapaukseen, on katsottava, ettei tällä tuomiolla ole merkitystä nyt käsiteltävänä olevan asian kannalta. Komissio ei syytä AAMS:ää siitä, että tämä olisi kieltänyt tiettyjen ulkomaisten yritysten pääsyn jakeluverkkoonsa, vaan siitä, että AAMS on asettanut pääsyn edellytykseksi sen, että kyseiset yritykset hyväksyvät jakelusopimukseen sisältyvät kilpailua vääristävät lausekkeet.

77 AAMS:n väitteitä, jotka koskevat sen varasto- ja jakelukapasiteettia, ei myöskään voida hyväksyä. Ensinnäkin on todettava, että AAMS ei ole kirjelmissään mainninut tähän liittyvistä konkreettisista ongelmista. AAMS ei myöskään kiistä sitä, että se oli myynyt 102 miljoonaa kiloa savukkeita vuonna 1983 ja että vuonna 1995 Italiassa myytiin laillisesti 90 miljoonaa kiloa savukkeita, ilman että se tällä välin olisi vähentänyt varastokapasiteettiaan. On myös todettava, ettei AAMS ole ennen tämän kanteen nostamista esittänyt sen todellista varastokapasiteettia koskevia lukuja tai konkreettisia esimerkkejä varastointivaikeuksista. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta nimittäin käy selvästi ilmi, ettei AAMS ole hallinnollisessa menettelyssä käyttänyt hyväkseen tilaisuutta esittää tästä konkreettista näyttöä. Väitetiedoksiannon johdosta 19.5.1997 esittämissään huomautuksissa AAMS vetoaa siihen, että uusien savukemerkkien markkinoille tuotavien enimmäismäärien rajoittamista koskeva

lauseke oli välttämätön varastointikapasiteettiin liittyvistä syistä. AAMS huomauttaa, että ulkomaiset yritykset toivat markkinoille 150 uutta savukemerkkiä vuonna 1997, mikä merkitsi, että sen jakeluverkon kautta myytyjen savukkeiden määrä lisääntyi 750 000 kilolla. Lisäksi AAMS mainitsi kuulemisesta vastaavan virkamiehen pitämässä kuulemistilaisuudessa kolme konkreettista tapausta, joissa se oli kieltäytynyt lisäämästä markkinoille saatettavien tuontisavukkeiden kuukausittaista enimmäismäärää (nämä tapaukset koskivat savukemerkkejä Lucky Strike, Amadis ja Lord Extra). Se totesi kieltäytyneensä tästä sen vuoksi, että nämä savukemerkit eivät vastanneet markkinoiden kysyntää; tästä kieltäytymisestä huolimatta sen tukkukauppoihin oli jäänyt myymättömiä savukevarastoja. AAMS ei kuitenkaan tässä vaiheessa vedonnut siihen, että sillä olisi ollut varastokapasiteettiongelmia. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi hyväksyä niitä varastokapasiteettia koskevia väitteitä, jotka AAMS on esittänyt nyt käsiteltävänä olevan kanteen nostamisen jälkeen, osoitukseksi siitä, että komissio olisi riidanalaista päätöstä tehdessään syyllistynyt ilmeiseen arviointivirheeseen.

78 AAMS on väittänyt, että jakelusopimuksen 2 artiklan 5 kohdassa asetettu lisämaksuvelvollisuus, joka johtuu markkinoille tuotavien savukemäärien lisäämisestä, on tarpeen tiettyjen taloudellisten riskien välttämiseksi. Tässä yhteydessä on riittävää todeta, että AAMS ainoastaan toistaa väitteet, joihin se on vedonnut hallinnollisessa menettelyssä, esittämättä minkäänlaista näyttöä siitä, että komissio olisi riidanalaista päätöstä tehdessään syyllistynyt ilmeiseen arviointivirheeseen.

79 Joka tapauksessa on todettava, että vaikka yritykseltä ei voida sillä tietyillä markkinoilla olevan määräävän aseman vuoksi poistaa oikeutta suojata omia liiketaloudellisia etujaan, jos nämä edut vaarannetaan, ja että tällaiselle yritykselle on annettava mahdollisuus toteuttaa tarkoituksenmukaisiksi katsomansa toimenpiteet etujensa suojaamiseksi, AAMS ei ole oikeudellisesti riittävällä tavalla osoittanut, että kaikki edellä mainitut lausekkeet olisivat olleet välttämättömiä, jotta se olisi voinut turvata liiketaloudelliset etunsa ja välttää jakeluverkkonsa ylikuormitusriskin sekä siitä johtuvan taloudellisen riskin, että sen tukkukauppojen varastoihin jäisi liian pitkäksi ajaksi savukemääriä, joita vähittäiskaupat eivät tilaa.

80 Näiden seikkojen perusteella komission on katsottava voineen perustellusti todeta, että AAMS syyllistyi perustamissopimuksen 86 artiklassa tarkoitettuun määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön, kun se sisällytti jakelusopimukseen kyseiset lausekkeet.

Savukkeiden valvontaa koskeva lauseke

— Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet sekä näiden perustelut

81 AAMS väittää, että sillä on oikeus ja velvollisuus suorittaa jakelusopimuksen 5 artiklassa tarkoitettuja tarkastuksia myymiensä tuotteiden osalta, koska se on vastuussa siitä, että nämä tuotteet ovat sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisia. Erityisesti se toteaa, että 19.2.1992 annetun lain nro 142 37 §:n viidennen momentin mukaan "sitä, joka saattaa markkinoille tai pitää kaupan savukkeita, joiden tervapitoisuus on suurempi kuin voimassa olevissa säännöksissä on sallittu, rangaistaan enintään sadan miljoonan suuruisella sakolla ja enintään kahden vuoden vankeudella". AAMS toteaa myös, että komissio on riidanalaisessa päätöksessään viitannut kansalliseen lainsäädäntöön, eli 24.5.1988 annettuun lakiin nro 224, johon AAMS ei ollut lainkaan vedonnut kyseisen valvonnan perusteeksi.

82 Komissio väittää, että tämä valvonta viivästyttää kohtuuttomasti uusien ulkomaisten savukemerkkien tuontia Italian markkinoille. AAMS:n väitettä, jonka mukaan sen on varmistettava, että sovellettavaa lainsäädäntöä noudatetaan, ei komission mielestä voida hyväksyä, koska valmistajalla on vastuu siitä, että tuote on savukkeita koskevan voimassa olevan lainsäädännön mukainen. Lisäksi tämä lauseke vääristää komission mukaan kilpailua siltä osin kuin se velvoittaa ulkomaisen valmistajan suorittamaan vuosittain kiinteän maksun kunkin savu-

kemerkin kustakin pakkauksesta, eikä tämä maksu riipu AAMS:n suorittamista tarkastuksista. Valvontaa koskevan lausekkeen tarkoituksena on komission mukaan todellisuudessa muodostaa lisäeste savukkeiden tuonnille.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

83 Sen väitteen osalta, joka koskee AAMS:n vastuuta siitä, että sen myymät savukkeet ovat Italian lain mukaisia, on todettava, että AAMS:llä ja komissiolla on eriävät käsitykset tässä tapauksessa merkityksellisistä Italian säännöksistä. Komissio on todennut, että asiaan sovelletaan tuotevastuusta 24.5.1988 annettua lakia nro 224. Tästä laista, jonka komissio on toimittanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle (ks. edellä 29 kohta), käy selvästi ilmi, että valmistaja on vastuussa tuotteensa virheistä johtuvista vahingoista. Jos tuotteen valmistajaa ei kuitenkaan voida yksilöidä, kutakin tavarantoimittajaa pidetään valmistajana, jollei se ilmoita vahinkoa kärsineelle kolmen kuukauden kuluessa, kuka tuotteen on valmistanut tai toimittanut sille. On katsottava, että kun otetaan huomioon AAMS:n erittäin tärkeä asema Italian savukealalla, on epätodennäköistä, ettei AAMS voisi yksilöidä sen jakeluverkossa myytävien viallisten savukkeiden valmistajaa, jotta se voi välttää 24.5.1988 annetun lain nro 224 mukaisen vastuun. Siitä AAMS:n väitteestä, jonka mukaan se on suorittanut jakelusopimuksen 5 artiklassa tarkoitettuja tarkastuksia savukkeita koskevan Italian lainsäädännön ja erityisesti 19.2.1992 annetun lain nro 142 37 §:n viidennen momentin rikkomisen välttämiseksi sekä välttääkseen sen, että sille määrättäisiin tästä seuraamuksia, on todettava, että jakelusopimuksen 11 kohdassa ulkomaiset yritykset velvoitetaan toimittamaan AAMS:lle Italian voimassa olevan lainsäädännön mukaisia savukkeita, ottamaan takaisin kaikki tämän lainsäädännön vastaiset savukemäärät ja hyväksymään vastuun näiden tuotteiden markkinoille tuomisesta. Näin ollen on katsottava, että tämä valvonta on suhteetonta ja liiallista.

84 Edellä esitetystä seuraa, että AAMS ei ole esittänyt varteenotettavaa näyttöä siitä, että komission arviointi riidanalaisen päätöksen 2 artiklan f alakohdassa tarkoitetusta lausekkeesta olisi ilmeisen virheellinen.

85 Näin ollen kanneperusteen kolmas osa on hylättävä kokonaisuudessaan.

Kanneperusteen neljäs osa, jonka mukaan kilpailua vääristävien yksipuolisten menettelytapojen arvioinnissa on tehty virhe

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet sekä näiden perustelut

86 Sen osalta, että AAMS on kieltäytynyt lisäämästä myytävien savukkeiden kuukausittaista enimmäismäärää ulkomaisten yritysten pyyntöjen mukaisesti, AAMS huomauttaa, että komissio on pystynyt osoittamaan ainoastaan joitakin harvoja tapauksia vuosina 1995 ja 1996, jolloin tämä lupa on perusteettomasti evätty. Lisäksi AAMS toteaa, että kun komissio on tätä koskevien väitteidensä tueksi vedonnut siihen, että kyseinen lupa on perusteettomasti evätty, komissio on implisiittisesti myöntänyt, ettei sopimuslauseke, jonka mukaan luvan epääminen on mahdollista, sellaisenaan ole lainvastainen. Lainvastaisuus johtuu näin ollen ainoastaan tämän lausekkeen virheellisestä soveltamisesta, joka on yli kymmenen vuoden kuluessa aiheuttanut ongelmia ainoastaan joissakin harvoissa tapauksissa.

87 Kantajan mukaan riidanalaista päätöstä ei ole riittävästi perusteltu siltä osin kuin se koskee AAMS:n menettelyä tukkukauppoihin nähden ja komission riidanalaisen päätöksen 18 kohdan kolmannessa alakohdassa esittämää toteamusta, jonka mukaan JT International BV oli ilmoittanut AAMS:lle, että useat varastot olivat toistuvasti vähentäneet tiettyjen savukemerkkien toimituksia tukkukaupoille. Riidanalainen päätös nimittäin perustuu AAMS:n mielestä yksinomaan JT International BV:n kanteluun, jonka perusteltavuutta ei ole näytetty toteen. Riidanalaisen päätöksen 18 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitetut AAMS:n tarkastajien menettelytavat, kun nämä olivat lähettäneet tukkukaupoille kirjeitä, joissa he ilmoittivat havainneensa "varastojen olevan markkinoiden kysyntään nähden suhteettoman suuria" ja antaneet paikallisen varaston tehtäväksi "erityisesti valvoa toimituspyyntöjä, jotta toimitusten tasapainoa voitaisiin parantaa ja tukkukauppoihin meneviä toimituksia järkevöittää", eivät kantajan mukaan

myöskään millään tavalla osoita, että he olisivat menetelleet lainvastaisesti ja kohdelleet ulkomaisia savukkeita epäedullisesti. AAMS:n mukaan näissä kirjeissä selvitettiin menettelyä, jonka tarkoituksena oli taata palvelun tehokkuus ja asianmukaisuus.

88 AAMS kiistää komission riidanalaisen päätöksen 19 kohdassa esittämän väitteen, jonka mukaan AAMS valvoo jatkuvasti myös vähittäiskauppojen toimintaa suosiakseen omaa savukkeiden tuotantoaan. AAMS väittää, että se toimi viranomaisen ominaisuudessa suhteissaan vähittäiskauppoihin. AAMS huomauttaa, että yhteisöjen tuomioistuin katsoi asiassa C-387/93, Banchero, 14.12.1995 antamassaan tuomiossa (Kok. 1995, s. I-4663, 49 kohta), että "AAMS:n toiminta vähittäismyynnissä on olennaisesti lupien myöntämistä tupakkaliikkeiden avaamiseksi sekä niiden lukumäärän ja jakautumisen valvomista Italian alueella, mitä on pidettävä julkisen vallan käyttämisenä eikä varsinaisena taloudellisena toimintana". Se katsoo näin ollen, ettei sitä, miten se on toiminut vähittäiskauppiaita kohtaan, voitu tutkia asetuksen N:o 17 soveltamista koskevassa menettelyssä, joka koski sen yritystoimintaa. Lisäksi AAMS toteaa, että vaikka pitää paikkansa, että perustamissopimuksen 86 artiklassa, kun sitä luetaan yhdessä EY:n perustamissopimuksen 5 artiklan (josta on tullut EY 10 artikla) kanssa, asetetaan jäsenvaltioille velvoite olla toteuttamatta tai pitämättä voimassa toimenpiteitä — myöskään lakeja, asetuksia tai hallinnollisia määräyksiä — jotka saattavat estää yrityksiin sovellettavien kilpailusääntöjen tehokkaan vaikutuksen (asia C-35/96, komissio v. Italia, tuomio 18.6.1998, Kok. 1998, s. I-3581, 53 kohta), toimivalta todeta tällainen rikkominen kuuluu kuitenkin kansallisille tuomioistuimille näiden soveltaessa perustamissopimuksen määräyksiä yksityisten hyväksi, tai yhteisöjen tuomioistuimelle tämän tutkiessa EY:n perustamissopimuksen 169 ja 170 artiklan (joista on tullut EY 226 artikla ja EY 227 artikla) nojalla nostettuja kanteita.

89 Komissio toteaa, että AAMS ei kiistä kieltäytyneensä hyväksymästä suurempien savukemäärien tuomista markkinoille; AAMS korostaa ainoastaan, että näin ei ole tapahtunut monta kertaa, esittämättä tästä kuitenkaan minkäänlaista näyttöä.

90 Sen osalta, miten AAMS on toiminut tukkukauppoja kohtaan, AAMS ei kiistä JT International BV:n telefaksissa mainittujen seikkojen paikkansapitävyyttä

(ks. kantelun liite 38 ja kanteen liite C). Riidanalaisen päätöksen 18 kohdan kolmannessa alakohdassa mainittujen esimerkkien osalta komissio toteaa, että alalla toimivien tarkastajien lähettämistä kirjeistä (ks. Rothmansin kantelun liitteet 17 ja 18 sekä kanteen liite C) ilmenee selvästi, että AAMS on halunnut "kiintiöidä" ulkomaisten savukkeiden määrän. Vähittäiskauppojen osalta AAMS:n menettelytavat (ks. riidanalaisen päätöksen 19 kohta) käsittävät pääasiallisesti sen, että se syytti vähittäiskauppiaita tarkastajilleen antamiaan valvontavaltuuksia soveltaen siitä, että ne olivat tilanneet ulkomaisia savukkeita määrän, joka vastasi käytännöllisesti katsoen koko sektorin kuukausittaisen myynnin kokonaismäärää, tai että AAMS oli määrännyt monopolituotteiden vähimmäismäärän, joka vähittäiskauppiaiden oli jatkuvasti pidettävä varastossaan. Komissio ja väliintulijat eivät kiistä sitä, että AAMS:lla on oikeus valvoa tupakkatuotteiden jälleenmyyjiä ja vähittäismyyntipisteitä. Edellä mainittujen menettelytapojen tarkoituksena oli niiden mielestä kuitenkin suosia AAMS:n savukkeita ja rajoittaa tuontisavukkeiden myyntiä. Näin ollen AAMS:n tarkastajat eivät ole toimineet valvontavaltansa rajoissa vaan niiden yksinomaisena tarkoituksena on ollut erityisesti suosia AAMS:n yritystoimintaa tämän kilpailijoiden vahingoksi. Näin ollen se, että kyseiset menettelytavat on toteutettu hallintotoimen muodossa, ei vaikuta millään tavalla siihen komission päätelmään, jonka mukaan näiden menettelytapojen tarkoituksena oli suosia AAMS:n yritystoimintaa. Tästä syystä AAMS:n toimet on rinnastettava yrityksen toimiin, jotka voidaan tutkia EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan (josta on tullut EY 81 artikla) ja 86 artiklan perusteella asetuksessa N:o 17 säädettyjen menettelysääntöjen mukaisesti (asia 41/83, Italia v. komissio, tuomio 20.3.1985, Kok. 1985, s. 873; Kok. Ep. VIII, s. 135). Tällaisten menettelytapojen kilpailua rajoittava vaikutus on komission ja väliintulijoiden mielestä erityisen merkittävä, ja ne ovat ilmeisellä tavalla ristiriidassa jakelujärjestelmän puolueettomuutta koskevan periaatteen kanssa.

91 JT International BV ihmettelee sitä, että AAMS vetoaa edellä mainitussa asiassa Banchero annettuun tuomioon. Kyseisessä asiassa yhteisöjen tuomioistuin oli erityisesti kysynyt Italian hallitukselta, sisältyikö savukkeiden jakelua koskevaan Italian lainsäädäntöön säännös, jolla kansallista tuotantoa suosittiin; Italian hallitus vastasi, että "vähittäismyyjät saivat vapaasti valita hankintalähteensä markkinoiden kysynnän mukaisesti". AAMS:n entinen pääjohtaja kuitenkin myönsi marraskuussa 1995 parlamentille antamassaan lausunnossa, että AAMS:n vähittäiskauppiaita kohtaan noudattamat menettelytavat olivat lainvastaisia. JT International BV:n mukaan yhteisöjen tuomioistuimen tuomio olisi ollut täysin erilainen, jos Italian viranomaiset olisivat antaneet sille asianmukaisia tietoja.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

92 Komissio toteaa riidanalaisessa päätöksessään, että AAMS on käyttänyt hyväkseen määräävää asemaansa savukkeiden tukkumyyntimarkkinoilla Italiassa ja noudattanut erilaisia kilpailua vääristäviä menettelytapoja, joilla se pyrki suojaamaan ja vahvistamaan asemaansa Italian savukemarkkinoilla.

93 Ensinnäkään AAMS:n perusteluja sille, että se oli kieltäytynyt lisäämästä markkinoille tuotavien savukkeiden kuukausittaista enimmäismäärää, ei voida hyväksyä. AAMS ei nimittäin kiistä sitä, että se oli vuosina 1995 ja 1996 useita kertoja kieltäytynyt lisäämästä ulkomaisten yritysten markkinoille tuotavien savukkeiden enimmäismäärää, mitä nämä olivat pyytäneet jakelusopimuksen 2 artiklan 5 kohdan perusteella. AAMS yrittää ainoastaan vähätellä näiden perusteettomien epäämisten merkitystä huomauttaessaan, että komissio on pystynyt osoittamaan ainoastaan joitakin harvoja ajallisesti rajoitettuja tapauksia.

94 Toiseksi AAMS:n väitteitä ei myöskään voida hyväksyä siltä osin kuin ne koskevat AAMS:n tarkastajien menettelytapoja tukkukauppoja ja vähittäiskauppoja kohtaan. On katsottava, että komissio on näyttänyt oikeudellisesti riittävällä tavalla toteen, että AAMS:n menettelytavat estivät ulkomaisia yrityksiä tuomasta Italian markkinoille savukkeita niin paljon, kuin ne itse katsoivat tarkoituksenmukaiseksi, ja että nämä menettelytavat heikensivät ulkomaisten yritysten kilpailutilannetta.

95 Komissio on luetellut riidanalaisen päätöksen 18 kohdassa kahdeksan esimerkkiä niistä menettelytavoista, joita AAMS:n tarkastajat ovat noudattaneet tukkukauppoja kohtaan ja jotka komission mielestä osoittavat, että AAMS halusi suosia kotimaisia savukkeita ja rajoittaa tuontisavukkeiden myyntiä. On todettava, että AAMS esittää vastaväitteitä riidanalaisen päätöksen 18 kohdassa kuvaillussa kolmessa ensimmäisessä esimerkissä mainittujen seikkojen paikkansapitävyydestä mutta ei kiistä samassa kohdassa kuvaillussa viidessä muussa

esimerkissä mainittuja seikkoja. Näistä viidestä viimeksi mainitusta esimerkistä ilmenee selvästi, että AAMS:n tarkastajat olivat useaan kertaan lähettäneet tukkukaupoille kirjeitä, joissa nämä velvoitettiin noudattamaan kotimaisiin savukkeisiin ja ulkomaisiin savukkeisiin sovellettavia myyntikiintiöitä. Eräs näistä kirjeistä sisälsi seuraavan kohdan: "[on] selvää, että ulkomaisten tuotteiden suurempien [myyntilukujen] pitäisi vähitellen näkyä kotimaisten tuotteiden myynnin vastaavana kasvuna. Muiden kuin kotimaisten tuotteiden poikkeuksellisen suuret myyntiluvut täytyisi tasata seuraavien kahden kuukauden aikana — — " (riidanalaisen päätöksen 18 kohdassa mainittu neljäs esimerkki). On katsottava, että AAMS ei ole näyttänyt oikeudellisesti riittävällä tavalla toteen, että tarkastajien menettelytavat olisivat olleet perusteltuja palvelun tehokkuuden ja asianmukaisuuden turvaamiseksi tai että näistä menettelytavoista olisi säädetty voimassa olevassa lainsäädännössä tai määrätty sopimusehdoissa. Näin ollen komissio on riittävällä tavalla osoittanut, että AAMS:n tarkastajien menettelytavat olivat perustamissopimuksen 86 artiklassa tarkoitettua määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä. Lisäksi riidanalaista päätöstä on tältä osin riittävästi perusteltu sen 48—50 kohdassa.

96 Lisäksi komissio on riidanalaisessa päätöksessään todennut, että AAMS:n tarkastajat olivat vähittäiskauppoja kohtaan noudattamillaan menettelytavoilla pyrkineet suosimaan AAMS:n savukkeiden myyntiä ja rajoittamaan tuontisavukkeiden myyntiä. Nämä menettelytavat on kuvailtu riidanalaisen päätöksen 19 kohdassa ja niihin sisältyi muun muassa se, että vähittäiskauppiaille ilmoitettiin, että niiden oli myytävä vähimmäismäärä kotimaisia savukkeita, mitä AAMS ei edes kiistä.

97 AAMS huomauttaa kuitenkin, että se on toiminut viranomaisen ominaisuudessa suhteissaan vähittäiskauppoihin ja ettei tällaisia suhteita voitu tutkia asetuksen N:o 17 mukaisessa menettelyssä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehotti AAMS:ää antamaan yksityiskohtaisempia tietoja tarkastajien toimivaltuuksista, kun nämä suorittivat riidanalaisen päätöksen 19 kohdassa mainittuja toimia, ja selittämään, millä tavalla näiden tarkastajien menettelytavat ilmentävät savukealaa koskevan lainsäädännön tavoitteiden noudattamista (ks. edellä 29 kohta).

98 AAMS on vastauskirjelmässään vahvistanut, että sen tarkastajat hoitivat julkisia tehtäviä ja että näillä oli toimivalta valvoa savukealan jakeluyrityksiä ja vähittäiskauppoja lain nro 1283/1957 2 §:n mukaisesti. Lisäksi se totesi, että sen tarkastajilla oli Italian lain nro 1074/1958 mukaan velvollisuus valvoa monopolituotteiden jakeluyrityksiä ja vähittäiskauppoja petosten ja väärinkäytösten välttämiseksi. AAMS:n mukaan "vähittäiskauppojen epätavanomaiset hankinnat voivat johtua esimerkiksi tuotteiden kielletystä mainonnasta tai siitä, että tuotteita on laittomasti hankittu kolmansilta osapuolilta tai toimitettu näille". AAMS toteaa, että vaikka kyseiset menettelytavat eivät olisikaan kyseisten säännösten tavoitteiden mukaisia, niitä voitaisiin joka tapauksessa pitää ainoastaan harkintavallan väärinkäyttönä.

99 On todettava, että riidanalaisen päätöksen 19 kohdassa tarkoitettujen menettelytapojen tarkoituksena on ollut suosia kotimaisten savukkeiden myyntiä ja että AAMS:n väitteet, jotka koskevat tarvetta välttää petokset, väärinkäytökset ja lainvastainen mainonta, ovat täysin spekulatiivisia eikä niitä voida pitää vakuuttavina. Näin ollen on katsottava, että AAMS ei ole näyttänyt toteen, että komissio olisi tehnyt ilmeisen virheen arvioidessaan kyseisiä menettelytapoja.

100 Näin ollen kanneperusteen neljäs osa on hylättävä.

Toissijaiset vaatimukset, jotka koskevat määrätyn sakon alentamista

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet sekä näiden perustelut

101 AAMS vaatii, että jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyy määräävää asemaa relevanteilla markkinoilla koskevat AAMS:n väitteet, tuo-

mioistuimen on kumottava riidanalainen päätös kokonaisuudessaan, eli myös siltä osin kuin se koskee sakkoa. Jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyy ainoastaan jakelusopimuksen lausekkeita ja yksipuolisia menettelytapoja koskevat väitteet, sen pitäisi AAMS:n mukaan alentaa sakon määrää. Kilpailusääntöjen rikkomisen kestosta ja erityisesti väitteistä, joiden mukaan AAMS on kieltäytynyt lisäämästä tuontisavukkeiden markkinoille tuotavia kuukausittaisia määriä, riidanalaisessa päätöksessä viitataan vain tiettyihin tapahtumiin vuosina 1995 ja 1996. Näin ollen rikkomista on AAMS:n mukaan pidettävä kestoltaan keskimääräisenä eikä pitkäaikaisena, mikä vaikuttaa sakon laskemiseen (suuntaviivat asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa (EYVL 1998 C 9, s. 3)). Lisäksi AAMS väittää komission ainoastaan todenneen, että kyseiset jakelusopimukset olivat olemassa jo vuonna 1985, selvittämättä, minkä vuoksi ja miten tämä seikka voisi vaikuttaa rikkomisen vakavuuteen ja kestoon, kun kyse ei ollut menettelytavoista, joilla olisi erityisesti pyritty rajoittamaan kilpailua; komissio ei ole etenkään selvittänyt niitä syitä, joiden vuoksi tämä seikka sellaisenaan oikeuttaisi sakon suuruuden.

102 Komissio torjuu AAMS:n väitteen, jonka mukaan riidanalaisessa päätöksessä mainitut kilpailua vääristävät yksipuoliset menettelytavat koskisivat ainoastaan tiettyjä, vuosina 1995 ja 1996 tapahtuneita tosiseikkoja, ja toteaa toistamiseen, että rikkomista on pidettävä pitkäaikaisena. Komission mukaan on nimittäin ilmeistä, että jakelusopimukset olivat olemassa jo vuoden 1985 lopulla, minkä vuoksi rikkomista voidaan pitää pitkäaikaisena ja tästä syystä myös sakon määrää on pidettävä perusteltuna. Lisäksi komissio toteaa, että AAMS on rikkonut perustamissopimuksen 86 artiklaa noudattamalla sellaista toimintalinjaa, jonka erityisenä tarkoituksena on vakavasti ja järjestelmällisesti vaikeuttaa kilpailevien valmistajien pääsyä Italian savukemarkkinoille ja rajoittaa näiden mahdollisuuksia laajentaa osuuttaan näillä markkinoilla. Komissio katsoo näin ollen, että AAMS on kyseisillä menettelytavoillaan vakavasti rikkonut perustamissopimuksen 86 artiklaa.

103 JT International BV katsoo, että komission määräämä sakko on liian alhainen, kun otetaan huomioon AAMS:n lainvastaisten menettelytapojen kesto, vakavuus ja tahallisuus sekä se, että ne olivat vastoin yhteisöjen tuomioistuimen selkeää oikeuskäytäntöä, jossa määritellään määräävässä markkina-asemassa olevan

yrityksen velvollisuudet, ja se, että ulkomaiset yritykset olivat lukuisia kertoja yrittäneet kiinnittää AAMS:n huomion sen toiminnan lainvastaisuuteen. Näin ollen JT International BV kehottaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta käyttämään EY:n perustamissopimuksen 172 artiklassa (josta on tullut EY 229 artikla) tarkoitettua täyttä harkintavaltaansa ja nostamaan huomattavasti sakon määrää kuudesta miljoonasta eurosta, jotta seuraamuksella olisi asianmukainen estävä vaikutus.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

104 Ensinnäkin niiden kantajan väitteiden osalta, jotka koskevat olosuhteita, joissa sakko olisi kumottava tai sen määrää alennettava, on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole hyväksynyt AAMS:n ensisijaisia, riidanalaisen päätöksen kumoamista koskevia vaatimuksia, joten tämän päätöksen sakkoa koskevaa kohtaa ei ole syytä kumota eikä sakon määrää myöskään alentaa.

105 AAMS ei myöskään voi menestyksellisesti vedota siihen, että riidanalaisessa päätöksessä viitattiin ainoastaan tiettyihin vuosina 1995 ja 1996 tapahtuneisiin tosiseikkoihin ja että rikkomista olisi tämän vuoksi pidettävä kestoltaan keskimääräisenä eikä pitkäaikaisena. Vaikka komissio on pystynyt osoittamaan ainoastaan joitakin harvoja tapauksia, joissa AAMS on kieltäytynyt lisäämästä myytävien tuontisavukkeiden enimmäismäärää vuosina 1995 ja 1996, näitä menettelytapoja ei voida tarkastella erillisinä tapahtumina vaan niitä on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti osana monia muita ajanjaksolla 1990—1996 noudatettuja menettelytapoja. Komissio ei ole tehnyt minkäänlaista virhettä arvioidessaan rikkomisen kestoa, koska riidanalaisen päätöksen 16—19 kohdasta ilmenee, että AAMS:n lainvastaisiksi todetut menettelytavat, joita noudatettiin Italian savukemarkkinoilla, jakautuivat seitsemälle vuodelle, eli vuodesta 1990 vuoteen 1996. Näin ollen on katsottava, että komissio on riittävällä tavalla osoittanut, että AAMS:n syyksi luettava rikkominen oli jatkunut pitkän aikaa.

106 EY:n tuomioistuimen perussäännön 37 artiklan neljännen kohdan mukaan väliintulokirjelmässä saadaan esittää vain jonkun asianosaisen vaatimuksia tukevia vaatimuksia. JT International BV on osallistunut tähän oikeudenkäyntiin tukeakseen väliintulijana komission vaatimuksia. Näin ollen sen vaatimus sakon määrän nostamisesta on jätettävä tutkimatta, koska komissio ei ole vaatinut sakon määrää nostettavaksi.

107 Edellä esitetyn perusteella AAMS:n ja JT International BV:n vaatimukset, jotka koskevat sakon pätevyyttä ja määrää, on kokonaisuudessaan hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

108 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska AAMS on hävinnyt asian ja komissio on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista, AAMS on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut.

109 Lisäksi AAMS velvoitetaan korvaamaan väliintulijoiden oikeudenkäyntikulut, koska nämä ovat vaatineet näiden kulujensa korvaamista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne hylätään.**

2) **AAMS velvoitetaan korvaamaan komission ja väliintulijoiden oikeudenkäyntikulut sekä vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Lindh García-Valdecasas Cooke

Julistettiin Luxemburgissa 22 päivänä marraskuuta 2001.

H. Jung

kirjaaja

P. Lindh

jaoston puheenjohtaja